

חולין דף מ"ו

שיור בכבד המכשיר

מדדייקת הגמרא, ממה שהמשנה הטריפה בניטל הכבד, משמע שאם נשתייר ממנו משהו כשר, ואפילו שאינו כזית. וקשה שהרי במשנה לקמן שנינו ניטל הכבד ונשתייר ממנו כזית כשרה? אמר רב יוסף, מצינו שיש בזה מחלוקת כמה צריך שישתייר מהכבד. שרבי חייא היה זורק את כבד הבהמה שסבר שאין חיי הבהמה תלויים בה, וממילא די אם נשתייר משהוא. ורבי שמעון בר רבי היה אוכלה כרפואה³²¹, שסבר שחיי הבהמה תלויים בה וממילא צריך שישתייר בה כזית³²².

מביאה הגמרא מעשה בחיל השלטון שבא לפומבדיתא וברחו רבה ורב יוסף. פגש אותם רבי זירא, אמר להם: 'ערוקאי', כזית שאמרו שצריך להשתייר מהכבד הוא במקום מרה. רב אדא בר אהבה אמר, צריך להשתייר במקום שהכבד חי משם³²³. אמר רב פפא, כיון שמצינו בזה שתי שיטות, צריכים שישתייר כזית גם במקום מרה וגם כזית במקום שהיא חיה.

הסתפק רבי ירמיה, מה הדין אם נשתייר מהכבד חתיכות ששיעורם כזית אך הם לא במקום אחד? וכן מה הדין כשנשתייר כזית בצורת רצועה? ורב אשי הסתפק, מה הדין כשנשתייר כזית מרודד? תיקו.

שאל רבי זריקא את רבי אמי, נדלדל הכבד ונעקר ממקומו בהרבה מקומות ומעורה ב'טרפשיה'? אמר לו, איני יודע מה הספק במקרה זה, הרי גם למי שאמר שצריך שישתייר 'במקום מרה' וגם לסובר שישתייר 'במקום שהיא חיה', יש את השיעור המכשיר.

למדנו במשנה, שהריאה שניקבה היא טריפה. אמרו רב ושמואל ורב אסי, מדובר שניקב הקרום העליון. ויש אומרים, שהמשנה מדברת כשניקב התחתון. אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן, הסימן לסוברים שהניקב

321 כדקיימ"ל (ברכות מד:): 'כל נפש משיב נפש', וכדלעיל (לג.): 'הרוצה שיבריא, חותך כזית בשר קודם שתצא נפשה'. רש"י.

322 בלשון ראשון פירש"י הפוך: שרבי חייא סבר שאם לא נשתייר כזית מן הכבד, היא טרפה. ורבי שמעון בר רבי היה אוכלה.

323 דהיינו מקום תליותה שהיא דבוקה תחת הכליות, זה נראה לי, ומצאתיו. ל"א: ביותרת הכבד. רש"י.

הוא בתחתון: כ'כתונת אדומה שהריאה מונחת בה'.

ניקב קרום תחתון ולא העליון אומרת הגמרא, פשוט שאם ניקב רק הקרום העליון, הקרום התחתון מגין. וכפי שאמר רבה, ריאה שניטל קרום העליון ונראית כתמרה אדומה³²⁴, כשרה. אולם מה הדין אם ניקב רק התחתון האם העליון מגין? ונחלקו בזה רב אחא ורבינא: אחד אמר לא מגין, ואחד אמר מגין. ולהלכה מגין, כפי שאמר רב יוסף, אַיִשָּׁה שֶׁנִּשְׁמַעַת כִּשְׁנוּפְחִים בְּרִיָּאָה, אִם יוֹדְעִים מֵהֵיכֵן הַקּוֹל יוֹצֵא בּוֹדְקִים עַל יַדֵּי הַנַּחַת נּוֹצֵה או קש, ובמידה ומתנועע טרפה משום ריאה שנקבה, ואי לא כשרה. ואם לא יודעים מהיכן קול זה נשמע, נותנים את הריאה בגיגית של מים, לא חמים שמתכווצת מחמתם ולא קרים שמתקה מחמתם, אלא בפושרים. ונופחים בריאה, אם בצבצו בועות טרפה, ואי לא כשרה שהנקב היה רק בקום התחתון ולא בעליון והקול נשמע מבין שני הקרומים.

מביאה הגמרא ארבע מימרות שרבא אמר לגבי הכשר ריאה: א. מה שהגמרא הביאה בשם רבא³²⁵, ריאה שנקלפה ונראית כתמרה אדומה כשרה.

ריאה שהאדימה בין מקצתה^ב. ריאה שהאדימה מקצתה כשרה, כולה טרפה. וביין ברובה כשירה שאל רבינא את רבא, מדוע רק במקצתה אומדים שתבריא ולא כשהאדימה כולה? והרי שנינו החובל בשקצים ורמשים קטנים שעורם רך, אינו חייב עליהם בשבת משום חובל, עד שיצא מהם טיפת דם. אבל אם האדים העור פטור שמתוך שעורם רך הוא ממהר להאדים. ואם כן, מדוע כאן חשבת אותו כנקב? ואם נאמר שריאה דומה לעור של שמונת שרצים שאם האדים אף על פי שלא יצא דם חייב, בידוע שנצרר תחת העוד דם. שאם כן, גם אם האדים במקצת אמור להיות טרפה? אלא אומרת הגמרא שכשהאדימה הריאה כשירה, ואין הבדל בין כולה למקצתה.

324 עמוד ב'.

325 סימן: אהיני סומקא דיבש גילדי.

ג. ריאה שיבשה מקצתה טרפה. וכמה? אמר

רב פפי משמו של רבא, כדי שתפרך בצפורן.

וכפי שמצינו בברייתא לגבי מומי בכור, איזו היא 'יבשה'? שאם תינקב

ואינה מוציאה טיפת דם. רבי יוסי בן המשולם אומר, יבשה עד שתהא

נפרכת בצפורן. ואומרת הגמרא, שלגבי ריאה אפשר לומר שחכמים

מודים שנפסלת רק כשנפרכת בצפורן, כיון שבבכור הרוח והאוויר

מקלקל את המכה, אבל ריאה שאין שם אויר חוזרת ומבריאה.

ד. ריאה שנראית כקליפות קליפות, או שיש בה נקודות שחורות או

כתמים בגוונים שונים³²⁶, כשרה.

אמר אמימר משמו של רבא, בועה שניקבה בריאה במקום שאין לתלות

בטבח, ואין ידוע אם קודם שחיטה אם לאחר שחיטה, אין מביאים בועה

אחרת להשוות אם מראה הנקבים שוים³²⁷.

סירכא שנמצאה בין אונות שבריאה ואמר רבא, קרום שנמצא מחובר בין שתי

אונות שבריאה, תולים שנעשה מחמת

שהיה נקב באחת ומההפרשות נהיה הקרום וסופו להתלש, ונחשב לנקב

כלשהוא הפוסל בריאה. וזה רק אם הקרום היה מחובר בין אונות שאינן

סמוכות, ומחמת שאינן קרובות הקרום יתפרק. אבל אם הקרום בין

אונות הסמוכות, כשרה³²⁸.

326 ודוקא הנך גוונים דלא מיטרפא בהו, כגון אדומה ירוקה, והנך דלקמן בהלכות. רש"י.

327 כדלקמן (נ.) 'מקיפין בריאה'. שזה רק בריאה, אבל בבוועה אין מראה ניכר בה, שעשוי להשתנות כל שעה, ושמה מראה אחר היה לו ונשתנה. רש"י.

328 וכן הלכה, שאין בזה מי שחולק.

ואונה הסרוכה באומא שאצלה, היה מעשה ורש"י שאל את פי רבינו יעקב בר רבי יקר, ואמר שיש המתירים לאכול, ויש שאוסרין. והוא אמר לי טעמו וטעמם: האוסרין אומרים: הרי נקב יש, ולא מצאנו שהותר אלא באוני שמחמת החום מבריאות, אבל אומי לא אמר. וטעם מורי: לא מצינו אומא בגמרא, ורבא לא אמר טעמו משום חום: דהא בכל הריאה אמרן לעיל דלא שלט בה אוירא, ורבא פירש טעמו: משום שכך הן גדילות זו עם זו ואין מתפרקות זו מזו, הלכך כשר בין אוני ובין אומא.